

รหัสพุทธธรรม: ยันต์โสฬสที่วัดหน้าพระเมรุ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*

CODE OF BUDDHADAHMMA: YANTRA SOLASA IN
WAT NA PHRA MERU IN AYUTTHAYA

พระปลัดระพิน พุทธิสารโร, ดิเรก ด้วงลอย, มัลลิกา ภูมธณ

Phrapalad Raphin Buddhiso, Direk Duangloy, Mallika Phumathon

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: raphind@yahoo.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงยันต์โสฬสที่วัดหน้าพระเมรุ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อสะท้อนคิดเรื่องหลักพุทธธรรมความหมายที่ปรากฏในยันต์ โดยใช้วิธีการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลการการศึกษาพบว่า ยันต์โสฬสที่หน้าวัดพระเมรุ ที่เป็นทั้งความเชื่อเกี่ยวกับยันต์อันสัมพันธ์กับความเชื่อความศักดิ์สิทธิ์ ดังปรากฏว่าการที่วัดไม่ได้ถูกเผาในครั้งกรุงศรีอยุธยาทำให้ยันต์กลายเป็นสัญลักษณ์ของความศักดิ์สิทธิ์แล้วคลาดจนกระทั่งในคราวสร้างกรุงรัตนโกสินทร์รัชกาลที่ 1 ได้นำยันต์ดังกล่าวไปจารึกร่วมกับหลักเมืองในคราวตั้งเมืองในนอกจากนี้ยันต์โสฬสเมื่อถอดรหัสความหมายตัวเลข และอักษรขอมแล้วจะเห็นถึงแนวคิดคำสอนและหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนาในแต่หมวดที่ตัวเลขกำหนดอาทิ ยันต์ชั้นสูง ตัวเลข 3 ชั้น ชั้นนอกด้วยเลข 16 ตัว (โสฬส แปลว่า 16 ชั้นฟ้า มีความหมายถึงภูมิชั้นอรุณภูมิอันเป็นถิ่นที่อยู่ของพระพรหมทั้ง 16 ชั้น และหมายถึงพระ พุทธคุณแห่งองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า 16 ประการ) การนำเอายันต์ 3 ชนิดมารวมกันไว้ โดยใช้ตัวเลขแทนด้วยความหมายมงคลต่าง ๆ ตรงกลางช่องเล็ก 9 ช่อง คือ ยันต์จุฑาโร ถัดมาวงกลางเป็นยันต์สูตรตรีนิสิงเห และด้านนอกสุดเป็นยันต์อริยสัจโสฬส จากนั้นอักขระด้านนอกที่ล้อมยันต์อยู่คือ พระคาถาบาลี 30 ทัก

คำสำคัญ: รหัสพุทธธรรม; ยันต์โสฬส; วัดหน้าพระเมรุ

Abstract

This article aims to study the talisman at Wat Mueang. Phranakhon Si Ayutthaya To reflect on the Buddha's meaning, which appears in the Talisman. Use the study methodology of relevant papers and research.

The research found that the Talons were in front of the temple. Both are beliefs about the Yue that are related to sacred beliefs. It appears that the temple was not burned in the Ayutthaya period, making Yan a symbol of holiness until it was built in the Rattanakosin period of King Rama I to put the inscription to the city in the time of the town. In addition, the talisman is used when removing the meaning of numbers. The letter will show the concept of doctrine and doctrine in Buddhism. Still, the number of categories, such as high-class three-

*Received May 5, 2023; Revised May 15, 2023; Accepted June 1, 2023

layer tales, is down to 16 numbers (Soros means 16 blue sky means. The landscape of the landscape is the residence of Brahma 16 floors and refers to the Buddha. Greetings of the Lord Buddha, 16), bringing together three types of talisman. The numbers are replaced with the auspicious meaning in the middle of the small box, which is 9 yen. And the outmost is the noble Tris. Then, the outer character that surrounds the talisman is the spell of charisma 30, etc.

Keywords: Buddhist scriptures; Yan Soros; Wat Phra Na Phra Meru

บทนำ

สืบเนื่องจากคณาจารย์และนิสิตสาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธในระดับดุษฎีบัณฑิต มีพระอุดมสิทธินายก (ประธานหลักสูตร) พระมหาสุเมธ สุนนฺโท (อาจารย์ประจำหลักสูตร) หลังจากเลิกเรียนในชั้น ที่ตั้งของมจร. วังน้อย พระนครศรีอยุธยา (4 มกราคม 2561) พอมีเวลา จึงได้นัดแนะกันไปไหว้พระใหญ่โดยมีรถตู้พาหะของพระครูวิโรจน์อินทคุณ นิสิตอีกท่านหนึ่งจากจังหวัดจันทบุรี เดินทางไหว้พระใหญ่ อาทิ พระนอนวัดอินทประมูล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พระใหญ่วัดไชโยวัดม่ง จ.อ่างทอง และไปจบที่วัดม่งชุม จ.สิงห์บุรี ในเวลาเกือบพลบค่ำ ซึ่งมีพระมหาจินตวัฒน์ จารุวัฒนโน ป.ธ.8 นิสิตซึ่งท่านเป็นเจ้าอาวาสท่านเองไปเยี่ยมวัดเยี่ยมพบปะเพื่อนในคราวเดียวกันพบปะ พุดคุย จนเป็นที่พึงใจแล้วจึงแยกย้ายลากันกลับในระหว่างทางกลับ นิสิต 1 ในจำนวนหลายๆ ท่าน คือ พระโอภาส โอภาโส อยู่จำพรรษาและพำนักที่วัด “พระเมรุราชวรวิหาร” หรือวัดหน้าพระเมรุ ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา รถตู้พร้อมคณะได้แวะส่งท่านชากลับไปในคราวเดียวกันไปด้วย ก่อนถึงวัดเล็กน้อยท่านก็ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับวัดที่อยู่จำพรรษาคือวัดหน้าพระเมรุ หรือชื่อเป็นทางการว่า วัดพระเมรุราชิการามวรวิหารที่ท่านเล่าแบ่งปันข้อมูลการลงรถว่า ในช่วงการเสียกรุงในครั้งที่ 2 (พ.ศ.2310) วัดไม่ได้ถูกเผาทำลายเหมือนกับวัดอื่นๆ ในช่วงเวลานั้น หรือเป็นเพียงวัดเดียวในครั้งอยุธยาที่ไม่ถูกพม่าเผาด้วยเชื่อว่า “ยันต์โสฬส” สถิตอยู่ด้านหน้าวิหาร ที่เชื่อว่าเป็นความศักดิ์สิทธิ์ของยันต์วัดจึงไม่ถูกเผา พร้อมกับตำนานผ่านการเล่าเรื่องตรงนั้น ผู้เขียนให้สนใจใคร่รู้จึงนำมาขบคิด และค้นคว้าต่อ ในฐานะที่เคยผ่านหูผ่านตายันต์โสฬสมาบ้าง รวมทั้งเป็นความสนใจส่วนตัว จึงหยิบประเด็นนี้มาเขียนเพื่อสะท้อนคิดเกี่ยวกับยันต์โสฬสที่หน้าวัดพระเมรุ เพื่อประโยชน์ต่อการศึกษาศาสนาพุทธศาสนาผ่านการการถอดรหัสธรรม โลกทัศน์ภูมิปัญญา และแนวของคนในอดีต ที่สร้างประดิษฐ์กรรมความรู้สร้างนวัตกรรมสิ่งเชื่อและแผ่คติคำสอนไว้จากพระพุทธศาสนาไวด้วย ซึ่งจะได้ศึกษานำเสนอต่อไป

ยันต์กับพัฒนาการของความเชื่อในบริบทสังคมไทย

ในจดหมายเหตุลาลูแบร์ราชอาณาจักรสยาม ของ ซิมอน เดอ ลาลูแบร์ (Simon de la Loubère, ค.ศ.1642 –1729/พ.ศ. 2185-2272) ราชทูตของพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 แห่งฝรั่งเศส (Louis XIV de France, ค.ศ. 1638–1715/2181-2258) ซึ่งเดินทางมายังกรุงศรีอยุธยา (พ.ศ.1893-2310/1350-1767) ในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช(พ.ศ.2199-2231/1656–1688) เพื่อเจริญสัมพันธไมตรีกับกรุงศรีอยุธยาในพุทธศักราช 2230/1687 ลาลูแบร์ได้กล่าวไว้ว่า ได้พบกลเลขชนิดหนึ่งที่ชาวอยุธยานับถือกันว่าศักดิ์สิทธิ์ และยันต์ตัวเลขชุดนี้คือรากฐานของอัตราทวาทสมงคลในคัมภีร์ตรีนิสิงเห ลาลูแบร์ ได้ขนานนามตัวเลขชุดนี้ว่า Siamese Method ในบันทึกของลาลูแบร์ ยังกล่าวเพิ่มเติมอีกว่า เคยพบตัวเลขชุดเดียวกันนี้ที่เมือง สุรัต ในประเทศอินเดียและอีกหลายแห่ง (De La Loubère 2014, 622-626) ซึ่งสันนิษฐานได้ว่าอาณาจักรอยุธยา น่าจะรับเอาความคิดทางคณิตศาสตร์มาจากอาณาจักรโพ้นทะเลอาณาจักรใดอาณาจักรหนึ่ง ซึ่งแสดงให้เห็นว่า

ชาวไทยโบราณรู้จักระบบคณิตศาสตร์ที่มีความซับซ้อนมากกว่าการบวก ลบ คูณ หาร โดยทั่วไปมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาหรือก่อนหน้านั้นนอกจากนี้ยันต์เป็นสิ่งเชื่อในสังคมไทย เป็นความขลังความศักดิ์สิทธิ์ แต่อีกนัยหนึ่งยันต์เป็นองค์ความรู้และภูมิปัญญาของผู้เขียนยันต์ และพระพุทธรูปศาสนาเป็นแฝงคติคำสอน บันทึกคำสอนผ่านภูมิปัญญา หรือจารึกคำสอนในทางพระพุทธศาสนาให้คงอยู่ ส่วนผู้เขียนเมื่อได้ยินเรื่องของวัดหน้าพระเมรุเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ที่เนื่องเกี่ยวกับยันต์ จึงให้ต้องมาค้นคว้าศึกษาพร้อมถอดรหัสธรรมความเชื่อและภูมิปัญญาของคนในอดีตว่ามีโลกทัศน์และระบบคิดในการบันทึกคำสอนผ่านตัวเลข ผ่านยันต์ และคติความศักดิ์สิทธิ์ตามที่ตนของคนในอดีต ทั้งเป็นการบันทึกประวัติศาสตร์แนวคิดด้วยยันตกรรมของสิ่งประดิษฐ์ทางพระพุทธศาสนาเป็นสำคัญ ยันต์ที่ปรากฏที่หน้าวัดพระเมรุ จะมีตำนานบอกเล่าในเชิงของประวัติศาสตร์ กรณีวัดไม่ถูกเผาด้วยเหตุผลว่าเป็นวัดของสามเณรพม่า ไม่ถูกเผาเพราะมียันต์โสฬสปกป้อง พรางตาไม่ให้ข้าศึกศัตรูเห็น ทั้งหมดเป็นความเชื่อ แต่อีกนัยหนึ่งความเชื่อของยันต์โสฬสได้ถูกนำไปเป็นสัญลักษณ์ทางความเชื่อสู่ประดิษฐ์กรรมว่าด้วยยันต์ที่พบหลักฐานในประวัติศาสตร์ไทย ดังปรากฏในงานวิจัยเรื่อง **“ความเชื่อเรื่องยันต์ในล้านนาจากมุมมองพระพุทธศาสนา”** (พระครูสิริปริยัตยานุศาสน์ และคณะ, 2562 : 1999-2022) ผลการวิจัยพบว่า

“...“ยันต์” หมายถึง ตารางลายเส้นที่ขีดขวางไปมาสำหรับลงคาถา มีวิวัฒนาการเชื่อมโยงกับแนวคิดเรื่อง“มนต์” ในคัมภีร์ศาสนาพราหมณ์ มีทั้งแนวคิดของยุโรป แอฟริกา เอเชีย และประเทศไทย วัดอุประสงค์เพื่อคุ้มครอง ป้องกัน เมตตา เสน่ห์ มี 2 รูปแบบ คือ ลายเรขาคณิต และ ลายรูปภาพ องค์ประกอบของยันต์ มีผู้ทำ วัสดุ ฤกษ์ยาม อักษร คาถา เครื่องสักการะ กระบวนการสร้างยันต์ประกอบด้วย การตั้งชื่อยันต์ วิธีการทำ การลงยันต์...”

หรือการพูดถึงยันต์ “ตริณิลิงเห ซึ่งเป็นยันต์ที่นิยมในประเทศไทยมาตั้งแต่โบราณสันนิษฐานว่าเขียนขึ้นโดยกลุ่มช่างพื้นบ้านที่มีความเชี่ยวชาญงานจิตรกรรมไทย”ที่ปรากฏในงานวิจัยเรื่อง “จิตรกรรมภาพยันต์ตริณิลิงเห เพดานหอพระไตรปิฎก วัดป่าไผ่ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี” (สิโรตม์ ภินันท์รัชต์ธร, 2561: 47-96) ที่เสนอว่า “ที่สันนิษฐานว่าเขียนขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 ลงมา ภาพเขียนแห่งนี้มีความหมายถึงยันต์ตริณิลิงเห” หรือในงานเรื่อง “ยันต์..ความพันผูกทางพุทธธรรมภาษา และ ศิลปะ” (อัญชลี กีบปิ่นส์, 2559: 169-202) ที่เสนอผลการศึกษาว่า

“...ประโยชน์ที่แท้จริงของยันต์ที่พันผูกกับพุทธธรรม และ สามารถได้รับอานุภาพจากยันต์อย่างสมบูรณ์ トラบเท่าที่ผู้เลื่อมใสศรัทธาใน, ยันต์นั้นๆ มีความรู้ความเข้าใจ ถอดกลความหมายที่ซ่อนสอนไว้ภายใต้อักษร ย่อแต่ละตัวหรือเลขสูตรแต่ละช่องที่บันทึกไว้บนยันต์ นำยันต์มาเป็นเครื่องระลึก เครื่องเตือนสติ เครื่องชี้แนะวิถีปฏิบัติและดำเนินชีวิตไปในแต่ละวันอย่างถูกต้อง ตามครรลองธรรม เพราะวิถีความเชื่อที่พัฒนาขึ้นด้วยปัญญา จากความศรัทธา สู่การปฏิบัติ...”

ในงานเรื่อง “การศึกษาเชิงวิเคราะห์สัญลักษณ์ทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในยันต์ไทย” (ธีรโชติ เกิดแก้ว, 2555: 55-72) ที่ให้ผลการศึกษาว่า

“...รูปแบบของยันต์ไทยจะมีรูปทรงแบบเรขาคณิตคือ ทรงกลม สามเหลี่ยม สี่เหลี่ยม และ รูปทรงอิสระที่มีอย่างหลากหลาย...ยันต์ หมายถึง การย่อเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาและความเชื่ออื่นๆ ให้สั้นลงเพื่อสะดวกแก่การจดจำและนำไปใช้ โดยสื่อผ่านรูปทรง ลายเส้น รูปภาพ อักษร ตัวเลข คาถา ชื่อยันต์ และองค์ประกอบอื่นๆ ซึ่งพัฒนามาจากความเชื่อในคัมภีร์อรรถพเวทผ่านทางศาสนาพราหมณ์และพุทธศาสนาแบบมหายาน ผสมผสานกับความเชื่ออื่นๆ ในสังคมไทยจนกลายเป็นอัตลักษณ์ของยันต์ตั้งแต่ยุคสุวรรณภูมิจนถึงปัจจุบัน...”

รูปแบบของยันต์ไทยจะมีรูปทรงแบบเรขาคณิตคือ ทรงกลม สามเหลี่ยม สี่เหลี่ยม และรูปทรงอิสระที่มีอย่างหลากหลาย แต่ถ้ากล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการใช้จะมี 2 ประเภท คือ ยันต์ที่นำไปใช้ในทางที่ดี เช่น ป้องกันภัย ทำให้เกิดโชคลาภ เป็นต้น จัดเข้าในไสยศาสตร์ขาว และยันต์ที่นำไปใช้ในทางที่ไม่ดี เช่น ทำร้ายคนอื่นให้ฉิบหาย,ยันต์ หมายถึง การย่อเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาและความเชื่ออื่นๆ ให้สั้นลงเพื่อสะดวกแก่การจดจำและนำไปใช้ โดยสื่อผ่านรูปทรง ลายเส้น รูปภาพ อักษร ตัวเลข คาถา ชื่อยันต์ และองค์ประกอบอื่นๆ ซึ่งพัฒนามาจากความเชื่อในคัมภีร์อรรถรพเวทผ่านทางศาสนาพราหมณ์และพุทธศาสนาแบบมหายานผสมผสานกับความเชื่ออื่นๆ ในสังคมไทยจนกลายเป็นอัตลักษณ์ของยันต์ตั้งแต่ยุคสุวรรณภูมิจนถึงปัจจุบันหรือในงานเรื่อง “ความสำคัญของระบบเลขในคัมภีร์ตรีนิสิงเห” (ณัฐธัญ มณีรัตน์,ชานปวิรัช ทัดแก้ว,2562: 144-161)ที่สะท้อนผลการศึกษาคว่า “... ตัวเลขพื้นฐานที่ใช้ในยันต์เกี่ยวข้องกับดวงดาว,มีการนำเอาแนวคิดทางศาสนา โดยเฉพาะพุทธปรัชญามาใช้อธิบายตัวเลข การศึกษาเลขยันต์ของชาวพุทธไทยโบราณกำหนดให้ศึกษาคัมภีร์ตรีนิสิงเห ซึ่งจัดอยู่ในคัมภีร์ลพพถลักหนึ่ง ใน 5 ปกรณ์ เนื่องจากคัมภีร์เล่มนี้มีบทบาทสำคัญในการประกอบพิธีกรรมทางไสยศาสตร์และการใช้เลขศาสตร์...”และในงานเรื่อง คัมภีร์ตรีนิสิงเห : การตรวจสอบชำระและบทบาทในสังคมไทย (ณัฐธัญ มณีรัตน์, 2560) ที่ให้ผลการศึกษาไว้ว่า

วิชาเลขยันต์เป็นสิ่งสำคัญของการศึกษาไสยศาสตร์ในประเทศไทย เลขยันต์มีบทบาทในวิถีชีวิตของผู้คนจากอดีตถึงปัจจุบัน การศึกษาวิชาไสยศาสตร์แบบโบราณ ผู้ศึกษาจะต้องศึกษาคัมภีร์ลพพถเป็นอย่างแรก เริ่มต้นด้วยคัมภีร์ปถมัง จากนั้นจึงศึกษาคัมภีร์ลพพถสำคัญอีก 4 คัมภีร์ เนื่องจากคัมภีร์ลพพถเป็นบาทฐานสำคัญในการเข้าใจระบบเลขยันต์ คัมภีร์ตรีนิสิงเหเป็นหนึ่งในคัมภีร์ลพพถสำคัญทั้ง 5 คัมภีร์ มีเนื้อหาเกี่ยวกับเลข การแทนค่าตัวเลขและที่มาของตัวเลขต่าง ๆ ช่วยให้ผู้ศึกษาเข้าใจเลขที่ใช้ในระบบเลขยันต์ต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง คัมภีร์ตรีนิสิงเหเป็นคัมภีร์ที่หลงเหลือต้นฉบับอยู่น้อยที่สุด การสืบทอดองค์ความรู้ก็เหลืออยู่น้อยเช่นกัน การตรวจชำระต้นฉบับจึงเป็นสิ่งสำคัญเพื่อรักษาองค์ความรู้ไว้ไม่ให้สูญหาย คัมภีร์ตรีนิสิงเหประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 5 ส่วน คือ บทนมัสการครู การทำอัตราทวาทสมงคล ที่มาของอัตราทวาทสมงคล การคุณหารอัตราทวาทสมงคลและอุปเท่ห์...ตรีนิสิงเหไม่เพียงประกอบด้วยแนวคิดเกี่ยวกับศาสนา แต่ยังมีบทบาทสำคัญในสังคมไทยนับจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ได้แก่ ด้านวิทยาการความรู้โบราณ ด้านศาสนาและความเชื่อ ด้านสังคมและวัฒนธรรม สิ่งเหล่านี้เป็นเครื่องยืนยันความสำคัญของคัมภีร์ตรีนิสิงเหต่อสังคมไทย...

รวมไปถึงในงานวิจัยเรื่อง “องค์พระและสัญลักษณ์พยานในคัมภีร์ตรีนิสิงเห” (ณัฐธัญ มณีรัตน์, ชานปวิรัช ทัดแก้ว, 2561: 8-26) ที่สะท้อนข้อมูลว่า “...คัมภีร์ตรีนิสิงเหมีการใช้ระบบตัวเลข เพื่อสร้างสัญลักษณ์บางอย่างใช้อธิบายแนวคิดที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับปรมัตถธรรมผ่านกระบวนการทางคณิตศาสตร์...” รวมทั้งงานวิจัยเรื่อง “คง เข้ม ชำม ชลิ่งเครื่องรางล้านนา” (วิลักษณ์ ศรีป่าซาง,2558: 13-27)ที่พูดถึงเครื่องรางในวิถีแห่งล้านนาที่รวมทั้งผ้ายันต์ด้วยที่สะท้อนผลการศึกษาคว่า “เครื่องรางเหล่านี้เป็นทั้งของโบราณ เป็นงานศิลปะอุดมด้วยความเชื่อ...”

นอกจากนี้ในบริบทของประเทศที่เป็นอาณานิคม เอเซียตะวันออกเฉียงใต้ ดังปรากฏในฟิลิปปินส์ ในงานศึกษาเรื่อง “The Traditional Tattoos of the Philippine Cordillera Region: A Study on their differences in Appearance, Causes and Discursive Strengths” (F.P.A. Demeterio III,Janette Calimag, Mr. Bren Zafra, & Ms. Lady Aileen Ambion,2016)ในเมียนมาร์ดังปรากฏในงานศึกษาเรื่อง “Tattoo Art in Myanmar Culture: Special Reference with State Bondsman of Cavalry Corps” (Moe Moe Oo,2016) หรือการสักยันต์ในกลุ่มชาติพันธุ์มลายู มาเลเซียในงานวิจัยเรื่อง “A Pilot Study on Tattooing Culture in Peninsular Malaysia”(T. Nataraja Moorthy,2015)) หรือในวิถีแห่งอินโดนีเซีย ใน

งานเรื่อง “Tribal Tattoos of Indonesia: An Ancestral Art.” (Lars Krutak, 2014 Pp. 188-192) ในเวียดนาม ดังงานศึกษาเรื่อง “The Changing Status of Tattoos in Vietnamese Society” (Hannah Stephenson; 2019) ประเทศไทย “Thai Magic Tattoos The Art And Influence of Sak Yant” (Drouyer, Isabel; Drouyer, Rene, 2013) หรือวิถีแห่งอักษรขอมในบริบทของวัฒนธรรมไทยลาวซึ่งหมายถึงยันต์ด้วย ดังปรากฏในงานเรื่อง “AKSOON KHOOM: Khmer Heritage in Thai and Lao Manuscript Cultures (Jana Igunma) และในบางประเทศ อาทิ จีน ญี่ปุ่น ดังปรากฏในงานเรื่อง “Japanese traditional tattooing in modern Japan” (Dag Joakim Gamborg, 2012) ที่ยกมาทั้งหมดสะท้อนให้เห็นถึงวิถีของยันต์กับความเชื่อซึ่งเป็นวิถีทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์นั้น ๆ ดังที่ยกมาเป็นกรณีเชื่อมโยงให้ปรากฏเป็นต้น

ภาพ 1 อุโบสถวัดหน้าพระเมรุ อันเป็นที่มาของโสฬส

แนวคิดของยันต์กับความศักดิ์สิทธิ์

ยันต์ในปัจจุบันถูกสร้างผ่านโลกทัศน์ของความศักดิ์สิทธิ์ ในฐานะที่ผู้เขียนมีพระอุปชฌาย์เป็นพระเกจิ คือหลวงพ่ห้อม อมโร (พระราชพฤฒาจารย์/พ.ศ. 2463-2541) อดีตเจ้าคณะจังหวัดสุโขทัย (ดิเรก ด้วงลอย และคณะ, 2563) ที่มีความเกี่ยวเนื่องกับยันต์กันไฟของท่านที่บ้านไหนเอาไปบูชาจะมีความศักดิ์สิทธิ์ป้องกันไฟได้ โดยมีประวัติว่ายันต์ดังกล่าวจารึกอยู่ในหัวเสาวิหารหลวงพ่ขาวที่วัดคูหาสวรรค์ จ. สุโขทัยถูกไฟไหม้ แต่พอส่วนที่มียันต์ติดอยู่และบริเวณใกล้เคียงไม่ไหม้ไฟ เมื่อรู้คั่นพบยันต์ดังกล่าวจึงเป็นคติความเชื่อว่ายันต์ดังกล่าวกันไฟได้ หลวงพ่ห้อมจึงนำมาเป็นยันต์ที่ใช้จาร จารึกในโอกาสต่างตามคติว่ายันต์กันไฟดังปรากฏในพุทธาณภาพหนึ่งของท่าน ในส่วนแนวคิดที่ปรากฏนับมาแต่อดีตยันต์ถูกศักดิ์ในตัวตน หรือถูกเขียนในผ้า ประเจียด เสื้อยันต์ นัยหนึ่งเป็นการบันทึกคำสอน นัยหนึ่งเป็นการเสริมแรงเพื่อป้องกันภัยตามคติความเชื่อแต่โบราณดังกรณีคนไทใหญ่กับการสักไว้เต็มตัวเพื่อเป็นการแสดงถึงความเป็นเพศชายที่เข้มแข็งและทำหน้าที่ปกป้อง ดังในงานของ Joe Cummings (2011) ในงานศึกษาเรื่อง “Sacred Tattoos of Thailand: Exploring the Masters, Magic and Mystery of Sak Yan” หรือในงาน Drouyer, Isabel; Drouyer, Rene. (2013) เรื่อง Thai Magic Tattoos The Art And Influence of Sak Yant” โดยงานศึกษาก็จะ

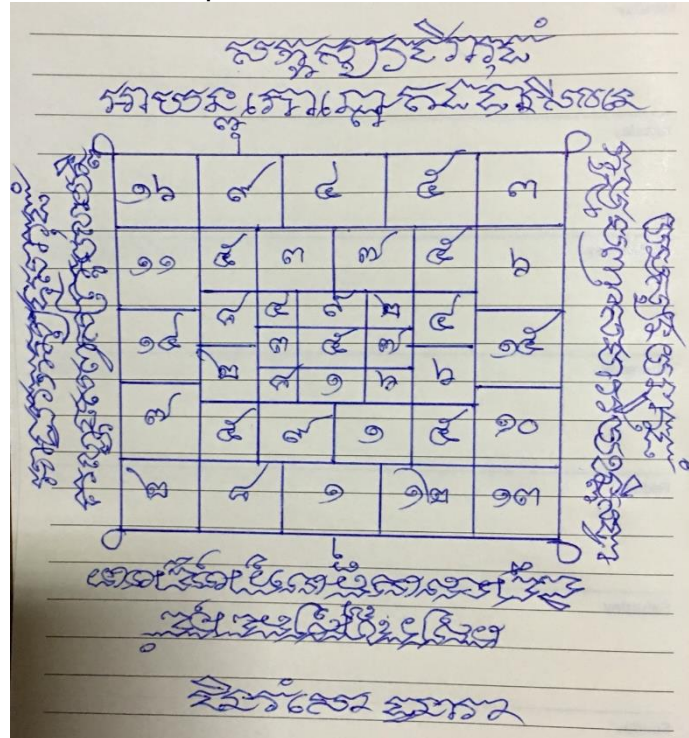
ออกไปในทางความเชื่อเกี่ยวกับความศักดิ์สิทธิ์ที่อยู่ในกลุ่มของชาวไทย และได้ส่งกระจายเป็นอิทธิไปยังกลุ่มชาวจีนโพ้นทะเลอาทิในสิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย เป็นต้น ดังปรากฏในงานที่ยกมากล่าวอ้าง

ในส่วนยันต์โสฬสกับความศักดิ์สิทธิ์ตามคติว่าด้วยความศักดิ์สิทธิ์ หากดูยันต์พัฒนาการของยันต์ จะมีความเกี่ยวข้องกับศักดิ์ดังกรณีของยันต์ที่วัดหน้าพระเมรุ ก็จะมีตำนานความศักดิ์สิทธิ์เช่นปกป้องภัย เฝ้าไม่ไหม้ และคาดว่าจะจะเป็นคติ หรือแนวคิดเมื่อครั้งรัชกาลที่ 1 (พ.ศ.2325-2352) ได้นำยันต์หน้าพระเมรุไปจารึกในเสาหลักเมืองด้วยประหนึ่งเป็นแนวคิดที่แคล้วคลาด ปลอดภัย รวมไปถึงปกป้องบ้านเมือง ซึ่งแนวคิดความเชื่อนี้ถูกส่งต่อไปยังสมเด็จพระสังฆราช (แพ ตีฆสเทโว, พ.ศ.2399-2487 อายุ 89 ปี) สมเด็จพระสังฆราชพระองค์ที่ 12 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ (พ.ศ.2481-2487) วัดสุทัศนเทพวรารามราชวรมหาวิหาร ผู้เจนจบในพระยันต์ร้อยแปด ทรงพิจารณาแล้วเห็นว่า เป็นยันต์อันวิเศษสุดกว่ายันต์ทั้งปวง พระองค์ได้นำไปประทับในพระอุโบสถของวัดสุทัศนเทพวราราม และเขียนสอดใส่ไว้ใต้หมอนหนุนศีรษะตลอดเวลา จนกระทั่งท่านมรณภาพเมื่อปี พ.ศ.2487 ลูกศิษย์จึงได้พบแผ่นยันต์มหาโสฬสมงคล วางไว้ใต้หมอนของท่าน ลูกศิษย์ในชั้นหลังได้นำยันต์ดังกล่าวมาทำเป็นตระกรุด หรือ เกจิอีกท่านหนึ่งหลวงพ่อดัดวัดชายนาวา (พระพุทธรักษา, พ.ศ.2475-2552 อายุ 77 ปี) ก็มีชื่อเสียงฤทธาจากการใช้ยันต์โสฬสมาจารในตระกรุดของท่าน ซึ่งเป็นที่กล่าวขานของศิษย์ในตระกรุดหลวงพ่อดัด หรือ “ตะกรุดโทนมหาโสฬสมงคล” หลวงปู่เอี่ยม (พ.ศ.2359-2439, อายุ 80 ปี) วัดสะพานสูง อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรีหลวงปู่เอี่ยม ก็ได้อัญเชิญไปดัดแปลงจัดสร้างเป็นตะกรุดโสฬสจนเป็นที่ขานนามของท่าน “ยันต์โสฬสมงคลและยันต์โสฬสมหามงคล” จัดเป็นยันต์ชั้นสูง ทำเป็นตัวเลข 3 ชั้น ชั้นนอกลงด้วยเลข 16 ตัว (โสฬส แปลว่า 16 ชั้นฟ้า มีความหมายถึงภูมิชั้นอรุณภูมิอันเป็นถิ่นที่อยู่ของพระพรหมทั้ง 16 ชั้น และหมายถึงพระพุทธรูปองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า 16 ประการ) ก็มีตำนานและเป็นที่เล่าขานเนื่องด้วยยันต์โสฬสด้วยกัน ดังนั้นยันต์ในมิติของความศักดิ์สิทธิ์จึงมาพร้อมกับยันต์ โดยในความเป็นยันต์เป็นโลกทัศน์ที่เชื่อมกับประวัติศาสตร์และการเกิดขึ้นของยันต์ในองค์รวม เพื่อสิทธิ์ประโยชน์ของการเกิดขึ้นหรือการเริ่มของของสิ่งที่เกิดขึ้นจนกระทั่งปัจจุบัน

ในงานของกิตติพัฒน์ เพ็ชรทองนะ (2551) เรื่อง “การตั้งชื่อยันต์ของคนไทย” ซึ่งได้สะท้อนผลการศึกษาว่า “ความเชื่อและค่านิยมของคนไทยหลายประการ ได้แก่ความเชื่อเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ความเชื่อเกี่ยวกับศาสนาฮินดู ความเชื่อเกี่ยวกับผีบางเทวดา ความเชื่อเกี่ยวกับโหราศาสตร์ ความเชื่อเกี่ยวกับเครื่องรางของขลัง และค่านิยมเกี่ยวกับสิ่งพิงปรารถนา...” หรือในงานของ Simart Prateepavanich (2015) เรื่อง *The development of fashion from the beliefs and amulets of Thailand* หรือในชื่อภาษาไทยว่า “การพัฒนาเสื้อผ้าแฟชั่นจากความเชื่อ และเครื่องรางของขลังของไทย” ที่ออกแบบผลิตภัณฑ์ผ่านชุดความเชื่อว่าด้วยเรื่องของความหลังศักดิ์สิทธิ์ดังกรณีของเสื้อยันต์ เป็นต้น หรือในงานของวานิช บัวแย้ม (2556, หน้า 6) เรื่อง “ศึกษาแนวคิดยันต์รูปตัวละครรามเกียรติ์” ปรากฏข้อมูลว่า “...ยันต์โสฬสมหามงคล ซึ่งเป็นการนำเอานามของเทวดาและศาสตราวุธ 4 ชนิด ลงไว้ตามด้านต่าง ๆ ส่วนอักขระตั้งแต่ โนมพุทธานะ.. เป็นต้นไป ได้ถูกนำมาประดิษฐ์เป็นยันต์พระเจ้าโนม หรือยันต์ปฐุมอักขระซึ่งเป็นยันต์สี่เหลี่ยมภายในแบ่งเป็น 25 ช่อง แต่ละช่องมีอักขระหนึ่งตัว เดินด้วยกลมาหมากรุก” (เทพย์ สาริกบุตร, 2501) ยันต์โสฬสมหามงคล “ยันต์โสฬสมงคล” และ “ยันต์มหาโสฬสมงคล” จัดเป็นยันต์ชั้นสูง ทำเป็นตัวเลข 3 ชั้น ชั้นนอกลงด้วยเลข 16 ตัว (โสฬส แปลว่า 16 ชั้นฟ้า มีความหมายถึงภูมิชั้นอรุณภูมิอันเป็นถิ่นที่อยู่ของพระพรหมทั้ง 16 ชั้น และหมายถึงพระ พุทธรูปองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า 16 ประการ) พระมหายันต์นี้ปรากฏหลักฐานในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก รัชกาลที่ 1 (พ.ศ.2325-2352) ทรงตั้งศาลหลักเมือง เมื่อวันที่ 21 เมษายน พ.ศ. 2325โปรดให้อัญเชิญ “ยันต์มหาโสฬสมงคล” ประดิษฐานไว้ที่ส่วนยอด เพื่อนำความเจริญรุ่งเรืองและมหามงคลยันต์โสฬสมงคลเป็นมหายันต์ที่เกิดจากการนำเอายันต์ 3 ชนิดมารวมกันไว้ โดยใช้

ตัวเลขแทนด้วยความหมายมงคลต่าง ๆ ตรงกลางช่องเล็ก 9 ช่อง คือ ยันต์จตุโร ถัดมาวงกลางเป็นยันต์สูตรตรีนิสิงเห และด้านนอกสุดเป็นยันต์อริยสัจโสฬส จากนั้นอักขระด้านนอกที่ล้อมยันต์อยู่คือ พระคาถาบาร์มี 30 ทัก

การถอดรหัสธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาในยันต์โสฬส

ภาพที่ 2 ยันต์โสฬส ลายเส้นโดยพระครูวินัยธรเอก ชินวิโส 28 มกราคม 2561

จากหนังสือหนังสือวัดพระเมรุราชิกการาม (วัชร สวามิวัศค์, 2559) พิมพ์ขึ้นเพื่อสมโภช 513 ปี วัดหน้าพระเมรุ และถูกมอบให้ผู้เขียนโดยหลวงพี่โอภาส โอภาโส ที่อยู่วัดแห่งนี้ เมื่อได้หนังสือมาก็พลิกอ่านด้วยความสนใจ ซึ่งในหนังสือกล่าวถึงยันต์ ที่ทำด้วยแผ่นดินเผาติดเหนือประตูทางเข้าพระอุโบสถ 21 แผ่น มี **จารึกแผ่นแรก** แปลความว่า "ท่านผู้เจริญ ขอให้ท่านศีล เนกขัมมะ ปัญญา วิริยะ ขันติ อธิษฐาน เมตตา จงมาแก้ท่านทั้งหลาย ขอศัตรูของท่านคงหลีกหนี"

ส่วนแผ่นที่ 2 ก็แปลความหมายคล้ายกันคือ "เชิญท่านผู้เจริญทั้งหลาย คือ ท่าน ศีล เนกขัมมะ ปัญญา วิริยะ ขันติ สัจจะ อธิษฐาน พร้อมเมตตา อุเบกขา มา ณ ที่นี้ จงจับอาวุธขึ้น ต่อยุทธ

กาลานี้เรียกว่า คาถาอาวุธหรือคาถาอายันตุโกลนโต หรือคาถาพระพุทธเจ้าปราบมาร (ลักษณะของคาถาก็คือ บาร์มี 10 ทัก ของพระโพธิสัตว์ที่ปรารถนาจะเป็นพระพุทธเจ้า)

ปรากฏเป็นยันต์นั้นเรียกว่า ยันต์โสฬสมงคล ในหนังสือนี้อธิบายว่า ยันต์โสฬสมงคล เป็นสัญลักษณ์แทนสิ่งมงคล 16 อย่าง เช่น เลข 9 แทนโลกุตระธรรม 9 อย่าง คือ มรรค 4 ผล 4 และนิพพาน 1 เลข 5 แทนพระพุทธเจ้า 5 พระองค์ ในภัทรกาลนี้

ตัวเลขในกรอบชั้นกลาง เรียก ตรีนิสิงเห หมายถึง เลข 3 ตัว 4 ชุด โดยวัตถุประสงค์คือ นำตัวเลข 3 ตัวมารวมกันได้เท่ากับ 15 โดยทุกกลุ่มจะมีเลข 5 ที่น่าจะหมายถึงพระพุทธเจ้า 5 พระองค์ เป็นแกนหลัก ส่วนชั้นใน ก็ประกอบด้วยตัวเลข 9 ตัว เช่นเดียวกับชั้นนอก

ในหนังสือรอยสักสยามให้ความหมายของเลขในยันต์ที่เกี่ยวกับพุทธศาสนาไว้ดังนี้

เลข 1 หมายถึงคุณแห่งนิพพานซึ่งมีเพียงหนึ่งเดียวไม่แยกเป็นสภาวะ เอก มคเค วิสุทธียา ทางสายเอก มีเพียงสายเดียว คือพระนิพพาน ดังนั้นรหัสธรรมคำสอนที่ปรากฏในยันต์จึงถูกตีความว่าเป็น 1 ซึ่งเป็นแนวคิดที่มาพร้อมกับการฝังตัวเลข รวมไปถึงปรากฏในสถาปัตยกรรมการก่อสร้างด้วยเช่นกัน

เลข 3 หมายถึงคุณแห่งพระรัตนตรัย

เลข 4 หมายถึงคุณแห่งมรรคผล 4 หรือพรหมวิหาร 4

เลข 5 หมายถึงคุณแห่งศีล 5

เลข 8 หมายถึง คุณแห่งพระกรรมฐาน

เลข 9 หมายถึงคุณแห่งมรรค 4 ผล 4 นิพพาน 1

เลข 10 หมายถึงคุณแห่งครูบาอาจารย์

เลข 14 หมายถึงคุณพระสงฆ์เจ้า

เลข 38 หมายถึงคุณพระธรรมเจ้า เป็นต้น

ในความหมายอื่น สมเด็จพระสังฆราชแพ วัดสุทัศน์ ให้ ความหมายที่ต่างไปจากความหมายในหนังสือ วัดพระเมรุ ราชการาม ก็คือ ตัวเลข 16 ตัว ขึ้นนอก หมายถึง ภูมิชั้นรูปพรหม ซึ่งมี 16 ชั้น และหมายถึงพุทธคุณแห่งองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า 16 ประการด้วย

ดังนั้นข้อมูลที่ปรากฏเป็นวิธีคิดผ่านการตีความว่าด้วยหลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่ผสมศาสตร์เข้าด้วยวิธีการตีความผ่านตัวเลขที่ปรากฏ พร้อมกันนี้ยังอาจมีแนวคิดตีความอาจมีหลักธรรมอื่น ๆ ที่สามารถอธิบายผ่านศาสตร์แห่งตัวเลขได้ในหลาย ๆ กรณีแต่ก็สามารถทำให้เห็นว่าเป็นบทสรุปที่ชัดเจนว่ายันต์ได้ก่อให้เกิดคุณค่า

วิถิปุทธธรรมในยันต์และในยันต์โสฬสที่หน้าวัดพระเมรุ

หากนำแนวคิดเรื่องยันต์ที่ปรากฏในพัฒนาการทางสังคมไทย ที่เนื่องด้วยพระพุทธศาสนาจะพบว่ายันต์เป็นกลไกร่วมทางสังคมส่งผลให้เกิดเงื่อนไขของการคงอยู่และการขับเคลื่อนร่วมกันไปข้างหน้าต่อความอุดมคติ หลักการคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏนับแต่ครั้งพุทธกาล ซึ่งสามารถจำแนกวิถิปุทธธรรมในยันต์ทั่วไปและเจาะจงไปเฉพาะที่วัดหน้าพระเมรุ ซึ่งสามารถจำแนกได้คือ

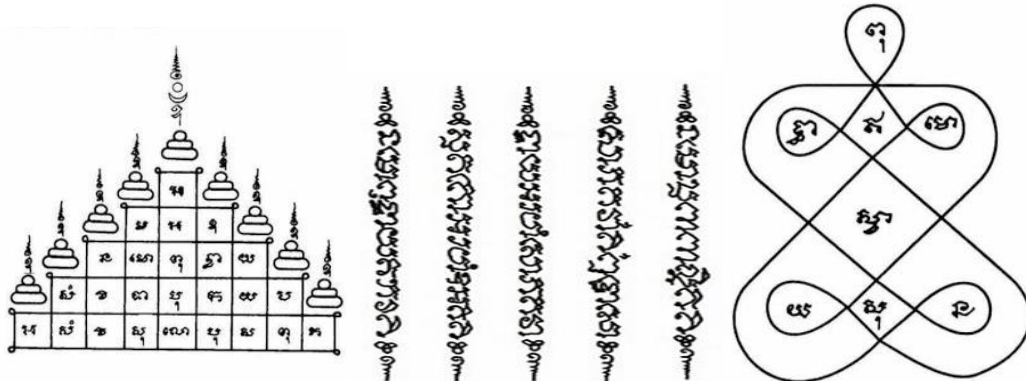
1.โลกทัศน์ทางพระพุทธศาสนาวิธีการจดคำสอนไว้ในอดีตเป็นด้วยภูมิปัญญาของผู้สูงอายุ และใช้โลกทัศน์ความรู้ทางพระพุทธศาสนา บรรจุไว้ในตัวคนนัยหนึ่งว่าด้วยความหลังศักดิ์สิทธิ์ แนวคิดที่ 2 ว่าด้วยการบรรจุหรือรักษาองค์ความรู้ด้านพระพุทธศาสนา คนพอมีสักสงครามหรืออพยพย้ายถิ่น องค์ความรู้เหล่านั้นก็จะติดตามตัวคนไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ดังนั้นยันต์จึงสัมพันธ์กับระบบคิดทางพระพุทธศาสนาหากมองในกลจักรจะเห็นการวางระบบจากศูนย์กลางออกจากด้านในการบวกกันของเลขในยันต์แล้วได้ การเขียนอักษรย่อ อาทิ

(1) **ยันต์มหาอุตม์** - ช่วยเรื่องการคงกระพันชาตรี และเมตตามหานิยม เมื่อถอดรหัสอักษรแล้วจะพบว่า อักษรที่จารึกด้วยคำว่า นโม พุทธายะ อิสวาสุ อิติปิโส, สวา-สวากขาโต สฺ-สุปฏิปันโน)

(2) **ยันต์ 5 ยอด** - สื่อถึงความคุ้มกันภัย และอันตรายทั้งปวง หรือแคล้วคลาดปลอดภัย ยันต์ 5 ยอด มีอักษร [แถวที่ 1] “อะ-ส-วิ-สุ โล-ปุ-สะ-พุ-กะ” เมื่อถอดความออกมาจะเป็นข้อความที่กล่าวถึงการสรรเสริญพุทธคุณที่ย่อคำหน้าของพุทธคุณมา อ เท่ากับ อรหัง ส เท่ากับ สัมมาสัมพุทธโฆ/วิ-วิจาธณสัมปันโน/สุ-สุคโต/โล-โลกวิทู อนุตโร-ปุ-บุริสทัมมาสารธิ/ส-สัถยาเทวมานุสาณัง/พุ-พุทโธ/กะ-ภควาติ [แถวที่ 2] “ส-วิ-ธา-ปุ-กะ-ยะ-ปะ” ซึ่งถอดรหัสออกมาเป็นอักษรย่อในคัมภีร์อิทธิธรรม 7 คัมภีร์ อันประกอบด้วย ส-สังคณิ/วิ-วิภังค์/ธา-ธาตุกธา/ปุ-ปุคคัลลัญญติ/ก-กถาวัตถุ/ย-ยมก [แถวที่ 3] “นะ-โม-พุทธายะ” [แถวที่ 4] มีอักษรย่อว่า มะ - อะ - อุ ถอดความได้ว่า ม-มนุสสาณัง ซึ่งเป็นการกล่าวถึงพุทธคุณหรือคุณของพระพุทธเจ้า ในส่วน อะ-อากาลิโก

เอหิภัสสิโก ฯ ที่กล่าวถึงคุณพระธรรม - อุ-อุชุปปัญโน ภควโตสาวสังโฆ หมายถึงพระสงฆ์ [แถวที่ 5] อะ-อะระหัง หมายถึงคุณสมบัติของพระพุทธเจ้าพระพุทธเจ้าสูงสุด เป็นต้น

(3) **ยันต์โภคทรัพย์ 5 แถว** - ในทางยันต์หลังมีเป้าหมายเพื่อ เมตตามหานิยม หนุนดวงชะตาความสำเร็จ ราชืประจำตัว และคาถาหาเสน่ห์ จะประกอบด้วยอักษรยันต์ที่เป็นคำจารึกว่า นะโมพุทธานะเมติ ขอความนอบน้อมจงมีแด่พระพุทธเจ้า จากยันต์ที่ยกมาจะทำให้เห็นว่าทั้งหมดคือโลกทัศน์ทางพระพุทธศาสนา เป็นพระรัตนตรัยอันเป็นความเชื่อสูงสุดในพระพุทธศาสนา ทั้งหมดเป็น บทสรรเสริญบูชาพระรัตนตรัย หรือพระพุทธพระธรรม พระสงฆ์ แนวคิดดังกล่าวจึงสัมพันธ์กับระบบคิดทางศาสนา หรือมีโลกทัศน์ทางพระพุทธศาสนาและปรากฏในยันต์

ภาพ 3 ยันต์ 5 ยอด | ยันต์ 5 แถว | ยันต์มหาอุตม์ | กัณฑ์สททางภาษา และโลกทัศน์พุทธรัตนตรัยที่บรรจุอยู่ในยันต์

2. **หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา** หลักธรรมในทางพระพุทธศาสนามีจำนวนมาก แต่วิธีการจารึกคำสอนนี้ได้หลายวิธี เช่น การบันทึกเป็นคัมภีร์ ในอดีตบันทึกใส่แผ่นหิน ในหนังสือ ในไม้ ดังกรณีพระไตรปิฎกไม้ในเกาหลี จารึกหินที่เสาหินพระเจ้าอโศก หรือจารึกในแผ่นหินในพม่า รวมไปถึงจารึกคำสอนในใบลาน ในกระดาษผ่านระบบการพิมพ์แบบสมัยและปัจจุบันในรูปของระบบดิจิทัลที่สะดวกต่อการสืบค้นและพกพา ซึ่งแนวคิดในการจารึกมีคำสอนมีพัฒนาการมาพร้อมกับยุคสมัยของแต่ละช่วงเวลาที่แตกต่างกันตามช่วงเวลาและโอกาส แต่โดยสาระสำคัญ ว่าด้วยการบันทึกคำสอนเป็นสำคัญ ในงานวิจัยของ พระพิชฌพลสุวรรณโรโป (รูปทอง) (2554) เรื่อง “การศึกษาหลักพุทธธรรมและคุณค่าที่ปรากฏในยันต์เทียนล้านนา : กรณีศึกษาเฉพาะในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง” ที่ให้ข้อมูลผ่านการวิจัยว่า “พุทธธรรมในยันต์เทียน ได้แก่ ไตรสรณคัมภีร์ ไตรลักษณ์ อริยสัจ 4 ทิฐุธรรมิกัตถะ โพชฌงค์ 7 พุทธคุณ 9 บารมี 10 และความไม่ประมาท ซึ่งลักษณะของหลักพุทธธรรมที่ปรากฏ...” รวมทั้งในยันต์เทียนนั้น เป็นการนำเอาส่วนที่สำคัญสรุปย่อเขียนเป็นยันต์เทียนขึ้นมาเพื่อเป็นอุบายวิธีใน การเผยแผ่ธรรม เช่น อี สวา สุ พุ ส นิ ม เป็นต้น ในส่วนพุทธธรรมสำหรับผู้ทำยันต์เทียนและผู้นับถือยันต์เทียน ได้แก่ ไตรสิกขา บุญกิริยาวัตถุ ฆราวาสธรรม สังคหวัตถุ 4 พรหมวิหาร 4 และอริยมรรคมีองค์ 8 ซึ่งไม่ได้เขียนแทรกไว้ในยันต์ เทียน แต่จะเป็นการตั้งเป็นข้อปฏิบัติสำหรับผู้ทำยันต์เทียนและผู้บูชายันต์เทียนได้ปฏิบัติตาม

3. **การเก็บรักษา/บันทึกคำสอนทางศาสนา** จากการถอดรหัสธรรมจากยันต์โสฬส จะพบว่าการให้ค่าตัวเลขที่ปรากฏในยันต์จะพบเป็นการวาง “กลศาสตร์” ในทางคณิตศาสตร์คือทำให้เลขยันต์เหล่านั้นเป็นยันต์ที่สะท้อนออกมาเป็นโลกทัศน์ของยันต์ จะพบว่าโลกทัศน์ทางพระพุทธศาสนาปรากฏในวิถีทางพระพุทธศาสนาเป็นสำคัญ 9 ว่าด้วยพุทธคุณ 9 1 เท่ากับสภาวะของพระนิพานที่มีเพียงหนึ่งเดียว เป็นต้น โลก

ทัศน์ของยันต์ว่าด้วยเรื่องของยันต์เป็นสำคัญ สะท้อนให้เห็นว่ายันต์มีความหมายในทางคณิตศาสตร์และการแฝงฝังคำสอนในทางพระพุทธศาสนาดังปรากฏในยันต์ของ

4. ภูมิปัญญาทางกลศาสตร์และการคำนวณในยันต์ แนวคิดในอดีตศาสตร์ทางสถิติหรือตัวเลข อาจจะสะท้อนเป็นค่านิยมของยันต์ ซึ่งในทางพระพุทธศาสนาจะมีคำสอนจำนวนมาก แต่การใส่ตัวเลขเข้าไปเป็นการสะท้อนค่านิยมความเชื่อเกี่ยวกับยันต์ได้จำนวนมาก และในยันต์เหล่านั้นสะท้อนออกมาเป็นปรากฏการณ์ของการอยู่และเกิดขึ้นเกี่ยวกับยันต์เป็นสำคัญ ทำให้เห็นว่ายันต์มีคุณค่าในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของคำสอนที่เป็นประโยชน์ต่อหลักการและความสำคัญของพระพุทธศาสนา

5. การสะท้อนกระบวนการทัศนคติความเชื่อทางสังคมหมายถึงยันต์ไปสัมพันธ์กับความศักดิ์สิทธิ์ตามชุดความเชื่อสิ่งเชื่อและกลไกที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมความเชื่อทางสังคม เช่น เชื่อว่ายันต์โสฬส “...ยันต์นี้มีคุณานุภาพมาก อาจป้องกันบำบัดเสียซึ่งอุปัทวอันตรายทั้งปวง ก่อให้เกิดลาภสการมงคล คุ้มครองป้องกันให้ได้รับความสุขสวัสดิ เป็นมหาวิเศษนักแล เป็นทั้งทางอยู่คง แลเป็นเมตตาด้วย ทำให้เกิดโภคทรัพย์เงินทอง ตามแต่จะใช้เถิด ยันต์นี้ใช้ได้ทุกประการ เวลาหล่อพระพุทธรูปสักการบูชา ควรลงพระยันต์นี้ใส่แผ่นทอง หลอมหล่อไปด้วย เพราะเป็นยอดมหายันต์ที่ศักดิ์สิทธิ์นักแล...” ดังกรณีของความเชื่อวัดไม่ถูกเผาทำลายนัยหนึ่งมาจากความเชื่อว่าพระยันต์โสฬส ที่วัดหน้าพระเมรุ การที่รัชกาลที่ 1 นำไปประกอบการสร้างเสาหลักเมืองในของกรุงรัตนโกสินทร์ รวมไปถึงการที่สมเด็จพระสังฆราชแพ ที่ใช้ที่อุโบสถวัดสุทัศน์ และท่านเองก็ได้เขียนยันต์ใส่ไว้ในหมอนสำหรับหนุนจนกระทั่งท่านมรณภาพ หรือเกจิณณาจารย์ในชั้นหลังก็ได้ยันต์เหล่านี้เป็นยันต์เอกอาทิลหลวงพ่อดัด วัดชายนาง.เพชรบุรี เป็นต้น แต่นัยของยันต์ในมิตินี้ว่าด้วยเรื่องของค่านิยมทางสังคมเดิมว่าด้วยเรื่องความศักดิ์สิทธิ์มีอานุภาพของความศักดิ์สิทธิ์นั้นด้วย

ดังนั้นข้อมูลที่ปรากฏสะท้อนให้เห็นว่ายันต์จะยังคงเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนและส่งผลให้เกิดการขยับก้าวต่อความเป็นยันต์ในทางพระพุทธศาสนา และเป็นการสะท้อนหลักการคำสอนทางพระพุทธศาสนาเป็นสำคัญ

ยันต์กับการซ่อนคำสอนในพุทธศาสนา

ยันต์ที่ปรากฏในร่างกายคนที่ถูกบันทึกไว้ ย่อมสะท้อนให้เห็นว่ายันต์เป็นโลกทัศน์ทางพระพุทธศาสนา เป็นองค์ความรู้และเป็นกลวิธีของคณาโบราณในการบันทึกคำสอนในทางพระพุทธศาสนาไว้ในคน การใช้จารึกแบบเดิมไม่คงทน เมื่อเกิดศึกสงคราม ยันต์หรือองค์ความรู้พระพุทธศาสนายังอยู่ในคน อยู่ในยามอยู่ในงานวิจัยเรื่อง “จักรวรรดากับยันต์ล้านนา” (วรรณษา อภัยรัตน์, 2556) ที่ให้ผลการวิจัยว่า “...ยันต์ล้านนามีบรรจุ ซึ่งเป็นการซ่อนคำสอนทางพระพุทธศาสนาว่าด้วยกลวิธีบันทึกตัวเลขได้ 56 ซึ่งเท่ากับบทสวดในพุทธคุณ และเมื่อนำผลรวมทุกช่องมารวมกันได้ 56 ทั้งหมด...” หรือในงานเรื่อง “ความสำคัญของระบบเลขในคัมภีร์ตรีนิสิงเห” (ณัฐธัญ มณีรัตน์, ขานปวิชัย ทัดแก้ว, 2562: 144-161) ที่สะท้อนผลการศึกษาว่า “... ตัวเลขพื้นฐานที่ใช้ในยันต์เกี่ยวข้องกับดวงดาว, มีการนำเอาแนวคิดทางศาสนา โดยเฉพาะพุทธปรัชญามาใช้อธิบายตัวเลข การศึกษาเลขยันต์ของชาวพุทธไทยโบราณกำหนดให้ศึกษาคัมภีร์ตรีนิสิงเห ซึ่งจัดอยู่ในคัมภีร์ลพพวงหลักหนึ่งใน 5 ประการ เนื่องจากคัมภีร์เล่มนี้มีบทบาทสำคัญในการประกอบพิธีกรรมทางไสยศาสตร์และการใช้เลขศาสตร์...” หรือในงานเรื่อง “การศึกษาเชิงวิเคราะห์สัญลักษณ์ทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในยันต์ไทย” (ธีรโชติ เกิดแก้ว, 2555: 55-72) ที่ให้ผลการศึกษาว่า

“...รูปแบบของยันต์ไทยจะมีรูปทรงแบบเรขาคณิตคือ ทรงกลม สามเหลี่ยม สี่เหลี่ยม และรูปทรงอิสระที่มีอย่างหลากหลาย...ยันต์ หมายถึง การย่อเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาและความเชื่ออื่นๆ ให้สั้นลงเพื่อสะดวกแก่การจดจำและนำไปใช้ โดยสื่อผ่านรูปทรง ลายเส้น รูปภาพ อักษร

ตัวเลข คาถา ชื่อยันต์ และองค์ประกอบอื่นๆ ซึ่งพัฒนามาจากความเชื่อในคัมภีร์อรรถพรเวทผ่านทางศาสนาพราหมณ์และพุทธศาสนาแบบมหายาน ผสมผสานกับความเชื่ออื่นๆ ในสังคมไทยจนกลายเป็นอัตลักษณ์ของยันต์ตั้งแต่ยุคสุวรรณภูมิจนถึงปัจจุบัน...”

ดังนั้นแนวคิดหนึ่งที่ปรากฏ อาจใช้คำว่าใช้รหัสของตัวเลขมาเป็นเครื่องหมายของการเขียน และการสะท้อนคิดให้ปรากฏ ในโลกทัศน์ทางพระพุทธศาสนา ดังนั้นการเผยแพร่หรือการสอนคำสอนในทางพระพุทธศาสนาอาจมีได้หลายวิธีและในหลายวิธีนั้นพระพุทธศาสนาได้สะท้อนคิดให้เห็นความสำคัญของการรักษาและเผยแพร่หรือการสอนคำสอนในทางพระพุทธศาสนาดังกรณีของการที่รัชกาลที่ 4 ให้ขรัวอินโขงวาดภาพเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาผ่านภาพวาดจิตรกรรมฝาผนังที่วัดบวรนิเวศที่สื่อคำสอนผ่านภาพสไลด์ตะวันตก การสร้างโลหะปราสาทที่แผ่เรื่องโพธิปักขิยธรรมทางพระพุทธศาสนา หรือการสร้างโลกทัศน์ทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏวัดอรุณราชวราราม เป็นต้น ดังนั้นการจารึกคำสอนในทางพระพุทธศาสนาผ่านยันต์สักไว้ในตัวคน ที่สัมพันธ์กับความเชื่อของคนในเรื่องความศักดิ์สิทธิ์แต่อีกนัยหนึ่งกลายเป็นว่าคนเป็นช่องทางในการแผ่ฝังบันทึกคำสอนให้ปรากฏขึ้น มีแนวคิดเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ผสมในตัวคนแล้วส่งต่อเป็นองค์ความรู้รหัสธรรมทางพระพุทธศาสนาซึ่งจะช่วยให้เกิดการศึกษาพระพุทธศาสนาในองค์กรร่วมได้

สรุป

ยันต์หรือคติความเชื่อของยันต์เป็นโลกทัศน์ความเชื่อที่เนื่องด้วยสังคมแต่ในส่วนของการศึกษายันต์โสฬสวัดหน้าพระเมรุ สะท้อนคิดออกมาเป็นบทความทางวิชาการเพื่อจะบอกว่าพระพุทธศาสนามีหลักคำสอนหลักธรรม และจะเห็นว่านอกเหนือจากคติความเชื่อในเรื่องประวัติของอหินหาร ความศักดิ์สิทธิ์จะพบว่ายันต์ของวัดหน้าพระเมรุยังเป็นรหัสธรรม คำสอนในทางพระพุทธศาสนาที่มีเป้าหมายเพื่อการทำจารึก บันทึกคำสอนทางพระพุทธศาสนาให้เป็นคำสอนที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาและเกี่ยวเนื่องกับพระพุทธศาสนา ซึ่งในการศึกษานี้ได้นำเสนอให้เห็นว่ายันต์นอกเหนือจากความศักดิ์สิทธิ์แล้ว ยังว่าด้วยหลักของการวางเลขบนใบความรู้ว่าด้วยตำราของ “ฮวงจุ้ย” ว่าด้วยตำราของการวางหลักเขตแดน รวมไปถึงกลศาสตร์ในทางคณิตศาสตร์ภูมิปัญญาของการ “สร้างรหัสธรรม” เป้าหมายเพื่อการสื่อสารและการรักษาคำสอนทางพระพุทธศาสนาเป็นสำคัญ ดังนั้นหากนักการศึกษาหรือการจัดการศึกษาเพื่อพระพุทธศาสนาสามารถแสวงหาความรู้และสร้างรหัสธรรมคำสอนให้เกิดขึ้นได้ก็จะเป็นประโยชน์ต่อการสืบทอดรักษาพระพุทธศาสนาเป็นสำคัญด้วย ก็จะเป็นประโยชน์อย่างแท้จริง

เอกสารอ้างอิง

- กิตติพัฒน์ เพ็ชรทองนะ. (2551). การตั้งชื่อยันต์ของคนไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ณัฐธัญ มณีรัตน์ และ ชานปวีช ทัตแก้ว. (2561). องค์พระและสุนิพพานในคัมภีร์ตรีนิสิงเห. วารสารพุทธศาสนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 25(3), 8-26.
- ณัฐธัญ มณีรัตน์ และ ชานปวีช ทัตแก้ว. (2562). ความสำคัญของระบบเลขในคัมภีร์ตรีนิสิงเห. วารสารอักษรศาสตร์, 48(1), 144-161.
- ณัฐธัญ มณีรัตน์. (2560). คัมภีร์ตรีนิสิงเห: การตรวจสอบชำระและบทบาทในสังคมไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ดิเรก ดำรงลอย. (2563). ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นบ้านสวน จังหวัดสุโขทัย. สุโขทัย: กองทุนพระครูสุพัฒนพิธาน (ทองดี มหาวิโร).
- เทพย์ สาริกบุตร. (2501). พระคัมภีร์พระเวทฉบับจัดชุดบรรพ. กรุงเทพฯ: อุตสาหกรรมการพิมพ์.
- ธีรโชติ เกิดแก้ว. (2555). การศึกษาเชิงวิเคราะห์สัญลักษณ์ทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในยันต์ไทย. วารสารพุทธศาสตร์ศึกษา, 19(2), 55-72.
- พระครูสิริปริยัตยานุศาสน์, และคณะ. (2562). ความเชื่อเรื่องยันต์ในล้านนาจากมุมมองพระพุทธศาสนา. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 6(4), 1999-2022.
- พระพิชญ์พล สุวณฺณรูป (รูปทอง). (2554). การศึกษาหลักพุทธธรรมและคุณค่าที่ปรากฏในยันต์เทียนล้านนา: กรณีศึกษาเฉพาะในเขตอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วรรณิษา อภัยรัตน์. (2556). จัดุสรณ์กับยันต์ล้านนา. สงขลา: ภาควิชาคณิตศาสตร์และสถิติ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- วัชรวิ สุวามิวิศดุ์ (บรรณาธิการ). (2559). วัดพระเมรุราชิการาม (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: แกลเลอรีการพิมพ์.
- วานิช บัวแย้ม. (2556). ศึกษาแนวคิดยันต์รูปตัวละครรามเกียรติ์ (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: คณะโบราณคดี, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิลักษณ์ ศรีป่าซาง. (2558). คง เข้ม ขำม ขลังเครื่องรางล้านนา. วารสารราชชมงคลล้านนา, 3(1), 13-27.
- สิโรตม์ ภินันท์รัชต์ธร. (2561). จิตรกรรมภาพยันต์ตรีนิสิงเห เพดานหอพระไตรปิฎก วัดป่าไผ่อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี. วารสารไทยคดีศึกษา, 15(1), 47-96.
- อติชาติ เกตตะพันธุ์, และคณะ. (2554). คณิตศาสตร์ในระบบเลขยันต์ล้านนา. เชียงใหม่: ภาควิชาคณิตศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อัญชลี กีบปิ่นส์. (2559). ยันต์ ความพันผูกทางพุทธธรรมภาษา และศิลปะ. วารสารช่วงพัฒนา สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, 11, 169-202.
- Chean, R. M. (2002). The changing religious beliefs and ritual practices among Cambodians in diaspora. *Journal of Refugee Studies*, 15(2), 222–233.
- Cummings, J. (2011). *Sacred tattoos of Thailand: Exploring the masters, magic and mystery of Sak Yan*. Singapore: Marshall Cavendish.
- De La Loubère, S. (2014). *Chod mai het La Loubère: Racha anachak Siam*. Nonthaburi: Sri Panya. (Original work published 1691)
- Demeterio III, F. P. A., Calimag, J., Zafra, B., & Ambion, L. A. (2016). *The traditional tattoos of the Philippine Cordillera region: A study on their differences in appearance, causes and discursive strengths*.
- Drouyer, I., & Drouyer, R. (2013). *Thai magic tattoos: The art and influence of Sak Yant*. River Books.
- Drouyer, I., & Drouyer, R. (2017). *Tatouages sacrés, Thaïlande, Cambodge, Laos et Myanmar*. Un tatouage peut-il changer votre vie? Soukha Editions.
- Gamborg, D. J. (2012). *Japanese traditional tattooing in modern Japan* (Master's thesis, University of Oslo, Norway). <https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/24212/Gamborg.pdf?sequence=3&isAllowed=y>

- Harris, I. (2008). *Cambodian Buddhism: History and practice*. Honolulu: University of Hawai'i Press.
- Igunma, J. (2008). Human body, spirit and disease; the science of healing in 19th century Buddhist manuscripts from Thailand. *The Journal of the International Association of Buddhist Universities*, 1, 120–132.
- Krutak, L. (2014). *Tribal tattoos of Indonesia: An ancestral art*. Paris and Arles: Musée du Quai Branly and Actes Sud.
- Oo, M. M. (2016). *Tattoo art in Myanmar culture: Special reference with state bondsmen of cavalry corps*. Ministry of Education, Myanmar. <https://www.researchgate.net/publication/331649896>
- Prateepavanich, S. (2015). The development of fashion from the beliefs and amulets of Thailand. *Veridian E-Journal, Silpakorn University International (Humanities, Social Sciences and Arts)*, 8(5), 59-73.
- Rivers, V. Z. (2004). *Layers of meaning: Embellished cloth for body and soul*. New Delhi: Wisdom Tree.
- Stephenson, H. (2019, January 29). *The changing status of tattoos in Vietnamese society*. *The Culture Trip*. <https://theculturetrip.com/asia/vietnam/articles/the-changing-status-of-tattoos-in-vietnamese-society/>
- Swearer, D. K. (2004). *Becoming the Buddha: The ritual of image consecration in Thailand*. Princeton University Press.
- Tharmar, N. M. (2015). A pilot study on tattooing culture in Peninsular Malaysia. *Management and Science University*. <https://www.researchgate.net/publication/283258840>